

Posvet Kako preprežiti izumiranje slovenskega naroda II

Pon, 24.11.2025 - 15:47

Natisni

Ljubljana, 24. november 2025 - V dvorani Državnega sveta Republike Slovenije je potekal posvet z naslovom Kako preprežiti izumiranje slovenskega naroda II, ki ga je na pobudo prof. dr. Matjaža Gamsa in državnega svetnika Marka Staroveškega organizirala Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide. Posvet je kot nadaljevanje prvega tovrstnega posvetovanja iz maja 2018 ponudil pregled aktualnih demografskih podatkov, analizo ključnih izzivov ter predloge za dolgoročne ukrepe za obnovo populacije v Republiki Sloveniji.

Na posvetu so sodelovali domači in tuji strokovnjaki z različnih področij. Razpravljali so o demografskih trendih, nizki rodnosti, staranju prebivalstva, migracijah ter vplivu demografije na gospodarstvo in trg dela. Posebna pozornost je bila namenjena povezavi med pomanjkanjem kadrov, stanovanjsko politiko, socialnimi in finančnimi spodbudami ter nujnostjo spodbujanja odločitev za starševstvo.

V uvodu posveta je državni svetnik **Marko Staroveški** spomnil, da se demografski kazalniki v sedmih letih niso izboljšali, ampak so se dodatno slabšali. Posebej je izpostavil kompleksnost problematike, ki posega v vse sfere življenj sedanjih in bodočih generacij. Posvet po njegovem mnenju odpira priložnost, da se sproži resna javna razprava s ciljem oblikovati dolgoročne rešitve.

Predsednik Državnega sveta **Marko Lotrič** je poudaril, da je bilo leta 2024 v Sloveniji rojenih kar 2710 otrok manj kot leta 2018. Spomnil je, da je tudi v okviru Evropske unije slišati ocene, da so evropski narodi na poti k izumrtju. »Vprašanja družbenega napredka in gospodarske rasti, ob nizkih stopnjah rodnosti, posledičnem pomanjkanju kadrov in izzivih, ki spremljajo migracijske tokove, se med seboj prepletajo in otežujejo iskanje enostavnih rešitev. Pomanjkanje učinkovite stanovanjske politike in spodbud za zgodnejše zaposlovanje in dostojne dohodke mladih še dodatno zapleta sliko,« je dejal. Dodal je, da rešitev demografskih izzivov ne bomo dosegli brez interdisciplinarnega vpogleda in usklajevanja javnih politik.

Nekdanji predsednik Državnega sveta Republike Slovenije in aktualni predsednik Lavske zveze Slovenije **Alojz Kovšca** je poudaril, da razprave o slovenskem narodu presegajo politični okvir in zahtevajo posebno občutljivost. Opozoril je na poskuse razgradnje skupne identitete, ki vodijo v nevarno drobljenje družbe, ter da izboljšanja demografske slike ne bo mogoče doseči z denarjem ali s prisilo, temveč moramo predvsem okrepiti narodni ponos in dvigniti zavest o tem, kdo smo. »Smo maloštevilni, a ogromen narod,« je dejal in dodal, da po njegovem mnenju slovenski narod ne bo izumrl, saj ga doslej ni uspela razgraditi nobena politika.

Prof. dr. **Žiga Turk** je opozoril, da narodi, prav tako kot civilizacije, niso večni in lahko izginejo zaradi izumiranja, asimilacije, tihe erozije identitete ali preoblikovanja v novo skupnost. Kot ključno nevarnost za slovenski narod je izpostavil oslabitev prenosa identitete in vse bolj razširjeno prepričanje, da je narodnost nekaj zastarelega, pri čemer je poudaril, da je nacionalna zavest legitimna skrb za lastno skupnost in obramba pred imperialističnimi težnjami. Dodal je, da je nizka rodnost le simptom globljega problema – izgube samozavesti in pozabljanja na lastno zgodovino –, zato je za ohranitev naroda nujen prenos kulturnih vzorcev, tradicije in skupnih zgodb v prihodnje generacije.

Generalna direktorica Statističnega urada Republike Slovenije mag. **Apolonija Oblak Flander** je spomnila, da se podatki o gibanju prebivalstva na našem ozemlju sistematično spremljajo že od leta 1857, ko je Slovenija štela približno milijon prebivalcev. Poudarila je, da se je povprečna starost prebivalstva v zadnjih 30 letih zvišala za 7,3 leta, pričakovano trajanje življenja pa se je v šestih desetletjih podaljšalo za kar 13 let.

Število prebivalcev narašča predvsem zaradi priseljevanja, pri čemer med priseljenci prevladujejo moški (15,5 % današnjih prebivalcev Slovenije je rojenih v tujini). Na naravni prirast vplivata tako poznejše odložitve žensk za prvega otroka kot tudi upad števila žensk v rodni dobi. Opozorila je tudi na vpliv demografske slike na trg dela in socialno politiko: trenutno je na 100 delovno sposobnih prebivalcev 35 odvisnih starejših, do leta 2100 pa naj bi se to razmerje povečalo na kar 59 odvisnih na 100 delovno sposobnih.

Koordinator strokovnega dela posveta prof. dr. **Matjaž Gams** je poudaril, da najnovejše demografske analize jasno kažejo, da izzive ne ogrožajo le podnebne spremembe ali geopolitična tveganja, temveč predvsem padanje rodnosti in zanikanje bioloških dejstev, kot je obstoj dveh spolov, kar otežuje racionalno razpravo o družinski politiki. Majhni narodi, kot je slovenski, so pri tem med najbolj ranljivimi in bi ob sedanjih trendih lahko izgubili že v približno dvesto letih. Demografija postaja ključni kazalnik gospodarskega razvoja in vzdržnosti socialnih sistemov, zato mora biti v središču strateških odložitvev države, je pojasnil Gams.

V nadaljevanju posveta so sodelovali dr. **Tomáš Sobotka** z Dunajskega inštituta za demografijo, ki je predstavil izzive nizke rodnosti v majhnih evropskih državah; prof. dr. **Janez Malačič** (EF UL), ki je predstavil analizo migracij in staranja prebivalstva; prof. dr. **Jože Sambt** (Ekonomska fakulteta UL), ki je govoril o proizvodnji, potrošnji in prerazdeljevanju v življenjskem ciklu; izr. prof. dr. **Mari Jože Osredkar** (Teološka fakulteta UL), ki je spregovorila o vlogi družine v demografiji; ter prof. dr. **Matjaž Gams** (IJS), ki je prisotne seznanil s projekcijami izumiranja slovenskega naroda, ki bi bilo brez ključnih sistemskih sprememb neizogibno.

Dr. Sobotka je med ključnimi izzivi, ki jih bo morala Evropa nasloviti v prihodnjih desetletjih, izpostavil dostopnost stanovanj, lažje usklajevanje dela in družine ter zmanjševanje negotovosti, s katero se soočajo mladi pri načrtovanju življenja. Poudaril je potrebo po celostno zasnovani družinski politiki, ki temelji na pozitivni viziji, brez zastraševanja in brez krivljenja žensk ali mladih za nizko rodnost. Pri prilagajanju na starajočo se družbo bo po njegovih besedah nujno spodbujati aktivno staranje, povečati vključevanje starejših na trg dela, izboljšati integracijo migrantov ter izkoristiti priložnosti, ki jih ponujajo nove tehnologije. Šeprav je staranje prebivalstva neizogibno, je posledice mogoče omiliti z višjo zaposlenostjo, spodbujanjem izobraževanja in okrepljeno podporo mladim pri uresničevanju njihovih življenjskih in družinskih načrtov tudi na lokalni ravni.

V drugem delu so nastopili doc. dr. **Nina Janžar**, dr. med (Ginekološka klinika, UKC Ljubljana), ki je predstavila vpliv postopkov oploditve z biomedicinsko pomočjo na slovensko demografsko sliko; dr. **Viktorija Bevc** (Društvo posvojiteljskih družin Deteljica), ki je spregovorila o posvojitvah kot možnem ukrepu za blažitev demografskih problemov; in dr. **Drago Žepar** (nekdanji državni sekretar na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS), ki je udeležence seznanil s problemom pomanjkanja kadrov v Sloveniji in posledicami le-tega za gospodarstvo in javne storitve. Opozoril je, da so obstoječe rešitve, kot je priseljevanje, dolgoročno drage, tvegane in etično vprašljive, ter da povečanje rodnosti zahteva usmerjeno družinsko politiko, podporo stanovanjski problematiki, socialne in finančne spodbude ter javno spodbudo starševstvu, kar so v preteklosti uspešno uresničevale tudi nekatere druge evropske države.

Posvet so povezovali državni svetnik Marko Staroveški, prof. dr. Matjaž Gams in Sara Ražman.

Razprave so pokazale, da demografska vprašanja niso le statistični trend, temveč temeljno razvojno in identitetno vprašanje slovenskega naroda. Udeleženci so izpostavili nizko rodnost, staranje prebivalstva, stanovanjsko in zaposlitveno negotovost ter oslabitev prenosa kulturne in narodne identitete.

Poudarjeno je bilo, da so dolgoročni razvoj in stabilnost Slovenije odvisni od usklajenih, celostnih ukrepov na področju družinske politike, izobraževanja in zaposlovanja. Potrebne so socialne in finančne spodbude za spodbujanje rodnosti, zagotavljanje kakovostnega življenja družin, redno spremljanje rezultatov in krepitev javne razprave.

Skupna ugotovitev je, da demografskih trendov ni mogoče obrniti z enkratnimi ukrepi, temveč zahtevajo dolgoročno, medresorsko delovanje, ki združuje strokovne analize, podporo družinam in ohranjanje kulturne identitete. Le tako bo Slovenija ostala vitalna, družbeno stabilna in razvojno naravnana država tudi v prihodnjih desetletjih.

